

**ГАДААДЫН ЗАРИМ ОРНЫ ҮНДСЭН ХУУЛЬД ЯАМДЫН НЭРИЙГ НЭРЛЭН ЗААДАГ ЭСЭХ,
ЕРӨНХИЙ САЙДЫН ЯАМ БАЙГУУЛАХ ЭРХ БОЛОН ТӨРИЙН АЛБАНЫ ТӨВ БАЙГУУЛЛАГЫН
ТАЛААРХ ЗОХИЦУУЛАЛТ**

*Г.Алтан-Оч (Ph.D), Г.Билгээ
Д.Жигваагүнсэл, Д.Халиун*

АГУУЛГА

УДИРТГАЛ

- Нэг. Үндсэн хуульд яамдын нэрийг нэрлэн заадаг эсэх
- Хоёр. Үндсэн хуульд Ерөнхий сайд зарим яам байгуулахаар парламентад санал оруулах эрхтэй холбоотой зохицуулалт
- Гурав. Үндсэн хуульд төрийн албаны төв байгууллагын нэрийг нэрлэн заасан, уг байгууллагын эрх зүйн байдлыг тодорхойлсон зохицуулалт байдаг эсэх

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН

УДИРТГАЛ

Судалгаанд Яамдын нэрийг нэрлэн заасан зохицуулалтыг дэлхийн 143 орны Үндсэн хууль, Ерөнхий сайд зарим яам байгуулахаар парламентад санал оруулах эрх болон төрийн албаны төв байгууллагын нэрийг нэрлэн заасан, уг байгууллагын эрх зүйн байдлыг тодорхойлсон зохицуулалтыг парламентын бүгд найрамдах болон парламентын хаант засагтай 53 орны Үндсэн хуулийн хүрээнд тус тус судалсан болно.

Судалгааны 1-р хэсэгт: Яамдын нэрийг нэрлэн заасан зохицуулалтыг дэлхийн 143 орны Үндсэн хуулийг түүвэрлэн судлан үзэхэд 21 орны Үндсэн хуульд яамдын нэрс, тоо, бүтэц бүрэлдэхүүнтэй холбоотой зохицуулалтыг тодорхой байдлаар тусгасан байдлаар тусгагдсан байна. Үүнд:

1	Зарим сайд нарын албан тушаалыг дурьдсан – 4 улс	Босни-Герцеговин, Герман, Ирланд, Швейцар
2	Бусад албан газрын нэрийг дурьдсан – 3 улс	Австри, Герман, Швейцар
3	Яамд, сайд нарын тоог тусгасан – 7 улс	Бельги, Вануату, Ирланд, Науру, Балба, Норвег, Самоа
4	Хуулиар тогтоохоор тусгасан – 5 улс	Грек, Ирак, Латви, Серб, Унгар
5	Яамдын тоо болон чиг үүргийг хуваарилах асуудлыг тодорхой субъектын бүрэн эрхэд тусгасан – 2 улс	Исланд, Дани

Үндсэн хуулийн холбогдох зохицуулалтыг нэгтгэн харуулсныг тайлангийн холбогдох хэсгээс үзнэ үү.

Судалгааны 2-р хэсэгт: Ерөнхий сайд зарим яам байгуулахаар парламентад санал оруулах эрхтэй холбоотой асуудлыг парламентын бүгд найрамдах болон парламентын хаант засагтай 53 орны Үндсэн хуулийн хүрээнд судалсан болно. Үндсэн хуулийн холбогдох зохицуулалтыг нэгтгэн харуулсныг тайлангийн холбогдох хэсгээс үзнэ үү.

Судалгааны 3-р хэсэгт: Үндсэн хуульд төрийн албаны төв байгууллагын нэрийг нэрлэн заасан, уг байгууллагын эрх зүйн байдлыг тодорхойлсон зохицуулалт байдаг эсэх асуудлыг парламентын бүгд найрамдах болон парламентын хаант засагтай 51 орны Үндсэн хуулийн хүрээнд судалсан болно. Судалгаанд хамрагдсан орнуудаас 17 улсад төрийн албаны төв байгууллагын нэр болон эрх зүйн байдлыг тодорхойлон заасан байна. Дэлгэрэнгүй мэдээллийг судалгааны холбогдох хэсгээс үзнэ үү.

УИХ-ЫН
СУДАЛГААНЫ САН

Нэг. Үндсэн хуульд яамдын нэрийг нэрлэн заадаг эсэх

№	Улсын нэр	Үндсэн хуульд яамдын нэрийг нэрлэн заасан эсэх
1.	Австри	Тусгагдаагүй, харин “Холбооны Гүйцэтгэх засаглал” 3-р бүлэгт, 1. Холбооны ерөнхийлөгч; 2. Холбооны Засгийн газар; 3. Холбооны аюулгүй байдлын алба ; 4. Холбооны зэвсэгт хүчин ; 5. Холбооны бага, дунд боловсролын газар ; 6. Их, дээд сургуулиуд гэсэн чиг үүргийг тусгайлан тодорхойлж, бүтцийг тусгасан байна.
2.	Балба	76.9-р зүйл. Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдын санал болгосноор оролцооны зарчмыг баримтлан Холбооны Парламентын гишүүд дундаас 25-аас дээшгүй тооны сайд бүхий Сайд нарын зөвлөлийг байгуулна.
3.	Бельги	Тусгагдаагүй 96-р зүйл: Хаан нь сайд нарыг томилж, чөлөөлнө. 99-р зүйл: Сайд нарын зөвлөл нь 15 сайдаас илүүгүй бүрэлдэхүүнтэй байна. Ерөнхий сайдаас бусад нь адил тооны голланд хэлтэй буюу франц хэлтэй гишүүнээс бүрдэнэ.
4.	Босни-Герцеговин	5-р хэсэг 4-р зүйл. Даргалагч нар Сайд нарын зөвлөлийн даргыг дэвшүүлж, Төлөөлөгчдийн танхим зөвшөөрснөөр албан тушаалдаа томилогдоно. Дарга нь Гадаад хэргийн сайд, Гадаад худалдааны сайд болон шаардлагатай бол бусад сайд нарыг дэвшүүлж, Парламент томилно.
5.	Вануату	40-р зүйл. Сайд нарын зөвлөл Сайд нарын зөвлөл нь Ерөнхий сайд болон бусад сайд нараас бүрдэнэ. Сайд нарын тоо /Ерөнхий сайдыг оролцуулан/ Парламентын гишүүдийн дөрөвний нэгээс илүүгүй байна.
6.	Герман	Тусгагдаагүй Харин Холбоо нь өөртөө зайлшгүй байлгах удирдлагын чиг үүргийг тодорхойлсон байна. Үүнд: 65а-р зүйлийн 1 дэх хэсэг: Холбооны Батлан хамгаалахын сайд нь Зэвсэгт хүчнийг командлах эрх эдэлнэ. 87-р зүйлийн 1 дэх хэсэг: Холбоо нь өөрийн удирдлагын бүтэц бүхий гадаад харилцаа , Холбооны санхүүгийн удирдлага болон 89-р зүйлд заасан хүрээнд Холбооны усан зам болон усан онгоцны тээврийн удирдлагын чиглэлээр өөрийн удирдлагыг хэрэгжүүлнэ. Холбооны хуулийн хүрээнд Холбооны хил хамгаалах алба, Цагдаагийн мэдээлэл болон өргөн нэвтрүүлэг, Эрүүгийн цагдаа, Үндсэн хуулийг хамгаалах болон Холбооны нутаг дэвсгэрт хүч хэрэглэх буюу түүнд чиглэсэн бэлтгэл ажлын хүрээнд ХБНГУ-ын гадаадын эрх ашигт заналхийлж буй ажиллагаанаас хамгаалах зорилгоор мэдээ баримт цуглуулах эрх бүхий төв байгууллагуудыг байгуулж болно. 87-р зүйлийн 2 дахь хэсэг: Нийтийн эрхзүйн дагуу Холбооны салшгүй хэсэг болох нэг улсын хил хязгаараас давсан нийгмийн даатгалын байгууллагатай байна. 87а дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг: Холбоо нь батлан хамгаалах зорилгоор зэвсэгт хүчинтэй байна. Түүний бие бүрэлдэхүүний тоо болон зохион байгуулалтын үндсэн бүтэц нь төсвийн төлөвлөлтөөс урган гарна. 87д дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг: Агаарын тээврийн удирдлагыг Холбооны удирдлага хэрэгжүүлнэ. 87е дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг: Холбооны нутаг дэвсгэр дээрх төмөр замын тээврийн удирдлагыг Холбооны өөрийн удирдлага хэрэгжүүлнэ.

		87ф дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг: Холбооны зөвлөлийн зөвшөөрсний дагуу холбооны хуулийн хүрээнд Холбоо нь шуудан болон холбоо харилцааны чиглэлээр нутаг дэвсгэрийг бүрэн хамарсан болон хүртээмжтэй үйлчилгээ үзүүлнэ. 88-р зүйл: Холбоо нь Холбооны банк нэртэй валютын болон мөнгөний банк байгуулна.
7.	Грек	81-р зүйл. Засгийн газрын бүтэц, бүрэлдэхүүн, чиг үүргийг хуулиар тогтооно.
8.	Дани	14-р зүйл. Хаан Ерөнхий сайд болон бусад сайд нарыг томилж чөлөөлнө. Мөн тэрээр сайд нарын тоо болон Засгийн газрын чиг үүргийг сайд нарт хуваарилах асуудлыг шийднэ.
9.	Израил	5-р хэсэг. с/ Сайд нар нь яамыг хариуцна. Яамгүй сайд байж болно.
10.	Ирак	85-р зүйл. Яамдын зохион байгуулалт, тэдгээрийн чиг үүрэг, чиглэл, сайд нарын эрх үүргийг хуулиар тогтооно.
11.	Ирланд	28-р зүйл. Засгийн газар нь 7-оос доошгүй, 15-аас дээшгүй тооны гишүүнтэй байх ба Үндсэн хуульд заасны дагуу Ерөнхийлөгч томилно. 28-7-р зүйл. а/ Ерөнхий сайд (Taoiseach), Шадар сайд (Tánaiste), Сангийн яам хариуцсан Засгийн газрын гишүүн (Department of Finance) нар доод танхимын гишүүн байна.
12.	Исланд	15-р зүйл. Ерөнхийлөгч сайд нарыг томилж, чөлөөлнө. Тэрээр тэдгээрийн тоо болон чиг үүргийг тогтооно.
13.	Итали	95-р зүйл. Зөвлөлийн удирдлага, яамдын тоо, эрх үүрэг болон зохион байгуулалтыг хуулиар тогтооно.
14.	Латви	57-р зүйл. Яамдын тоо, тэдний үүрэг хариуцлагын хамрах хүрээ, түүнчлэн төрийн байгууллагуудын хоорондын харилцааг хуулиар тогтооно.
15.	Маршаллын Арлууд	5-р зүйл. Ерөнхийлөгч нь үүрэгт ажлаа авснаас хойш Засгийн газрын гишүүдэд /хүсвэл өөрийгөө оролцуулан/ Сангийн сайд, Гадаад харилцааны сайд, Харилцаа холбоо, зам тээврийн сайд, Нөөц баялаг ба хөгжлийн сайд, Нийгмийн хамгааллын сайд, Дэд бүтцийн сайдын суудал хуваарилах бөгөөд шаардлагатай гэж үзсэн бусад аль ч яам, эсхүл Засгийн газрын үйл ажиллагааг Засгийн газрын гишүүнд хариуцуулж болно.
16.	Науру	19-р зүйл. Ерөнхийлөгч үүрэгт ажлаа хүлээж авснаас хойш Парламентын 4-5 гишүүнийг Кабинетын сайдаар томилно.
17.	Норвег	12-р зүйл. Хаан өөрөө Төрийн зөвлөлийг сонгох ба Төрийн зөвлөл нь Ерөнхий сайд болон бусад долоогоос доошгүй гишүүнээс бүрдэнэ.
18.	Самоа	32.26-р зүйл. Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдын саналыг үндэслэн 8-аас доошгүй, 12 дээшгүй тооны Парламентын гишүүнийг сайдаар томилно.
19.	Серби	136-р зүйл. Төрийн удирдлагын асуудал болон яамдын тоог хуулиар тогтооно.
20.	Унгар	17-р зүйл. 1. Яамдын жагсаалтыг хуулиар тогтооно. 2. Засгийн газраас тогтоосон үүргийг гүйцэтгэх Яамгүй сайдыг томилж болно.
21.	Швейцар	Тусгааргүй Харин “Эрх мэдэл” гэсэн 2-р бүлэгт, 1.Гадаад харилцаа; 2.Аюулгүй байдал, батлан хамгаалах, иргэний хамгаалалт; 3.Боловсрол, судалгаа шинжилгээ ба соёл; 4.Байгаль орчин ба газар төлөвлөлт; 5.Нийтийн барилга байгууламж ба тээвэр; 6.Эрчим хүч ба холбоо харилцаа; 7.Эдийн засаг; 8.Орон сууц, хөдөлмөр

		эрхлэлт, нийгмийн халамж ба эрүүл мэнд болон 3-р бүлэг: Санхүүгийн систем гэсэн чиг үүргийг тусгайлан тодорхойлж, бүтцийг тусгасан байна.
--	--	---

Хоёр. Үндсэн хуульд Ерөнхий сайд зарим яам байгуулахаар парламентад санал оруулах эрхтэй холбоотой зохицуулалт

№	Улсын нэр	Үндсэн хуульд Ерөнхий сайд зарим яам байгуулахаар парламентад санал оруулах эрх мэдэл байдаг эсэх
1.	Австри	Тусгагдаагүй 70-р зүйлийн 1 дэх хэсэг: Холбооны канцлерын санал болгосноор Холбооны засгийн газрын гишүүнийг Холбооны ерөнхийлөгч томилно. 74-р зүйлийн 1 дэх хэсэг: Хэрэв Үндэсний зөвлөл илээр санал хурааж, Засгийн газар буюу түүний гишүүнд итгэл үл үзүүлсэн бол чөлөөлнө.
2.	Албани	97-р зүйл. 104-105-р зүйлд заасан журмын дагуу томилогдсон Ерөнхий сайд, томилогдсоноос хойш 10 өдрийн дотор Парламентад Сайд нарын зөвлөлийн мөрийн хөтөлбөр, Сайдын нарын зөвлөлийг бүтцийн хамт батлуулахаар оруулна.
3.	Балба	Тусгагдаагүй
4.	Бангладеш	Тусгагдаагүй
5.	Бельги	Тусгагдаагүй 96-р зүйл: Хаан нь сайд нарыг томилж, чөлөөлнө. 99-р зүйл: Сайд нарын зөвлөл нь 15 сайдаас илүүгүй бүрэлдэхүүнтэй байна. Ерөнхий сайдаас бусад нь адил тооны голланд хэлтэй буюу франц хэлтэй гишүүнээс бүрдэнэ.
6.	Болгар	Тусгагдаагүй
7.	Босни-Герцеговин	Тусгагдаагүй
8.	Бостван	Тусгагдаагүй
9.	Вануату	Тусгагдаагүй
10.	Герман	Тусгагдаагүй 64-р зүйл: Холбооны сайдыг Холбооны канцлерын санал болгосноор Холбооны ерөнхийлөгч томилж, чөлөөлнө.
11.	Грек	Тусгагдаагүй
12.	Дани	Тусгагдаагүй
13.	Доминикан	Тусгагдаагүй
14.	Израил	7-р зүйл. Шинэ Засгийн газрыг байгуулахад Төрийн тэргүүн нь Парламент дахь намын бүлгүүдийн төлөөлөгчидтэй зөвлөлдсөний үндсэн дээр тухайн үүргийг хүлээхэд бэлэн гэдгийг мэдэгдсэн Парламентын гишүүнд Засгийн газрыг байгуулахыг үүрэг болгоно.
15.	Ирак	Тусгагдаагүй
16.	Ирланд	Тусгагдаагүй
17.	Исланд	Тусгагдаагүй
18.	Итали	Тусгагдаагүй
19.	Кирибати	Тусгагдаагүй
20.	Киргиз	Тусгагдаагүй
21.	Латви	Тусгагдаагүй
22.	Ливан	Тусгагдаагүй
23.	Ливи	Тусгагдаагүй
24.	Маврикий	Тусгагдаагүй
25.	Македон	Тусгагдаагүй
26.	Мальт	Тусгагдаагүй

27.	Маршаллын Арлууд	Тусгагдаагүй
28.	Микронез	Тусгагдаагүй
29.	Молдов	Тусгагдаагүй
30.	Науру	Тусгагдаагүй
31.	Нидерланд	43-р зүйл. Ерөнхий сайд болон бусад сайд нарыг Хааны зарлигаар томилж, чөлөөлнө.
32.	Норвег	Тусгагдаагүй
33.	Өмнөд Африк	Тусгагдаагүй
34.	Пакистан	Тусгагдаагүй
35.	Самоа	Тусгагдаагүй
36.	Серби	127-р зүйл. Парламент нь Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөр болон Ерөнхий сайд, ЗГ-ийн гишүүдийг нэгэн зэрэг сонгоно.
37.	Сингапур	Тусгагдаагүй
38.	Словак	Тусгагдаагүй
39.	Словени	Тусгагдаагүй
40.	Сомали	Тусгагдаагүй
41.	Суринам	Тусгагдаагүй
42.	Тринадад Тобаго	Тусгагдаагүй
43.	Тунис	89-р зүйл. Ерөнхийлөгч олонхын санал авсан намын нэр дэвшигчид Засгийн газраа бүрдүүлэх үүрэгч өгч, Парламент дэмжсэн тохиолдолд Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайд болон сайд нарыг томилно.
44.	Унгар	Тусгагдаагүй
45.	Финланд	Тусгагдаагүй 61-р хэсэг. Засгийн газрыг бүрдүүлэх: Ерөнхий сайдын санал болгосноор сайдуудыг Улсын ерөнхийлөгч томилно.
46.	Хорват	Тусгагдаагүй 110-р зүйл: Улсын ерөнхийлөгчийн итгэмжлэгдсэн хүн Засгийн газрын бүрэлдэхүүний талаар санал гаргаж, мөрийн хөтөлбөрийн хамтаар парламентад өргөн барина. Парламентаас Засгийн газарт итгэл үзүүлбэл, Ерөнхий сайдыг Улсын ерөнхийлөгч томилж, Ерөнхийлөгчийн давхар гарын үсэгтэйгээр засгийн газрын гишүүнийг Ерөнхий сайд томилно.
47.	Чех	Тусгагдаагүй 68-р зүйл: Ерөнхий сайдын санал болгосноор сайдыг Ерөнхийлөгч томилно. Засгийн газар томилогдсоноос хойш 30 хоногийн дотор парламент Засгийн газарт итгэл үзүүлэх эсэхээр санал хурааж баталгаажуулна.
48.	Чрна Гора	Тусгагдаагүй 103-р зүйл: Ерөнхийлөгчийн санал болгосон Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч нь засгийн газрын хөтөлбөр болон бүрэлдэхүүний талаарх саналаа Парламентад өргөн барьж, шийдвэр гаргуулна.
49.	Швед	Тусгагдаагүй 6-р бүлгийн 3-р хэсгийн 6-р зүйл: Ерөнхий сайд сайдуудын нэрийг парламентад нэн даруй өргөн барина.
50.	Швейцар	Тусгагдаагүй Холбооны гүйцэтгэх эрх мэдлийг хэрэгжүүлэгч дээд байгууллага буюу Засгийн газар нь Холбооны зөвлөл бөгөөд тэр нь 7 гишүүнтэй. Холбооны зөвлөлийн гишүүнийг Холбооны чуулганаас 4 жилийн хугацаагаар сонгоно. Холбооны ерөнхийлөгч нь Холбооны зөвлөлийг удирдана. Холбооны зөвлөлийн Ерөнхийлөгч, Дэд ерөнхийлөгчийг Холбооны чуулганаас өөрийн гишүүдийнх нь дундаас 1 жилийн

		хугацаагаар сонгоно.
51.	Энэтхэг	Тусгагдаагүй
52.	Эстони	Тусгагдаагүй 89-р зүйл: Ерөнхий сайдын санал болгосноор засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг Ерөнхийлөгч томилно. 90-р зүйл: Ерөнхий сайдын саналаар Ерөнхийлөгч засгийн газрын бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулж болно.
53.	Япон	Тусгагдаагүй

Гурав. Үндсэн хуульд төрийн албаны төв байгууллагын нэрийг нэрлэн заасан, уг байгууллагын эрх зүйн байдлыг тодорхойлсон зохицуулалт байдаг эсэх

№	Улсын нэр	Үндсэн хуульд Төрийн албаны төв байгууллагын нэрийг заасан, уг байгууллагын эрх зүйн байдлыг тодорхойлсон зохицуулалт байдаг эсэх
1.	Австри	Тусгагдаагүй Гэхдээ төрийн албан хаагч л зөвхөн Үндэсний зөвлөл болон Холбооны зөвлөл ("Англи бус" парламентын 2 танхим. Г.А.)-ийн гишүүнээр сонгогдох эрхтэй. Үндсэн албан байгууллагаасаа цалин авна. 58-р зүйл: Холбооны зөвлөлийн гишүүн нь үүрэгт ажлын хугацааны туршид илгээсэн улсынхаа хурал чуулганы гишүүний бүрэн эрхийг эдэлнэ. 59а дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг: Төрийн албан хаагч нь Үндэсний зөвлөлийн гишүүнээр сонгогдохоор өрсөлдөж байгаа бол санал цуглуулах хугацаанд нь ажлаас нь чөлөө олгоно. 2 дахь хэсэг: Үндэсний зөвлөл болон Холбооны зөвлөлийн гишүүнээр сонгогдсон төрийн албан хаагч нь өөрийн хүсэлтээр гишүүний үүргээ гүйцэтгэх хугацаанд ажлаас чөлөөлөгдөх буюу эсхүл халагдана. Хэрэв чөлөөлөгдсөн бол үндсэн ажлын цалингийн 75% хүртэлх хэмжээтэй нөхөн олговор үндсэн байгууллагаасаа авна. Халагдсан бол цалин хөлс авахгүй. 59б дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг: Үндэсний зөвлөл буюу Холбооны зөвлөлийн гишүүнээр сонгогдсон төрийн албан хаагчид олгох цалин хөлсний асуудалд хяналт тавих зорилгоор парламентын тамгын газрын дэргэд Комисс ажиллуулна.
2.	Албани	Тусгагдаагүй
3.	Балба	242-р зүйл. Төрийн албаны комисс /Public Service Commission/ 1. Төрийн албаны комисс нь Дарга болон 4 гишүүнээс бүрдэнэ. 2. Ерөнхийлөгч Үндсэн хуулийн зөвлөлийн саналыг үндэслэн Төрийн албаны зөвлөлийн дарга болон гишүүнийг томилно. 3. Төрийн албаны комиссын 50-иас доошгүй хувийн гишүүд нь төрийн албанд 20-иос доошгүй жил ажилласан байх, бусад гишүүд нь шинжлэх ухаан, технологи, урлаг, уран зохиол, эрх зүй, төрийн удирдлага, социологи зэрэг салбарт судалгаа хийсэн, багшилдаг, эсхүл томоохон хувь нэмэр оруулсан, нэр төртэй этгээд байна. 4. Төрийн албаны комиссын дарга болон гишүүдийн бүрэн эрхийн хугацаа томилогдсоноос хойш 6 жил байна. 5. 2-р заалтын дагуу томилогдон Дарга болон гишүүдийг дахин томилохгүй. 243-р зүйл. Төрийн албаны комиссын чиг үүрэг, эрх хэмжээ 1. Төрийн албаны комисс нь төрийн албанд сонгон шалгаруулах мэргэшлийн шалгалтыг зохион байгуулна. /Төрийн албан хаагч нь Цэрэг, холбооны цагдаа, эсхүл зэвсэгт цагдаа болон төрийн албан хаагчийн албанд тушаалд хамрахгүй.
4.	Бангладеш	2-р бүлэг. Төрийн албаны комисс 137-р зүйл. Комисс байгуулах

		<p>Бангладеш Улсад нэг болон түүнээс дээш тооны төрийн албаны комисс байгуулахыг хуулиар тогтооно. Комисс бүр дарга болон хуулиар тогтоосон тооны бусад гишүүдээс бүрдэнэ.</p> <p>138. Гишүүдийг томилох</p> <p>1.Төрийн албаны комисс тус бүрийн дарга, бусад гишүүдийг Ерөнхийлөгч томилно:</p> <p>Комиссын гишүүдийн талаас доошгүй хувь нь Бангладешийн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байсан аливаа Засгийн газрын үйл ажиллагаанд 20-иос дээш жил ажилласан хүмүүс байна.</p> <p>2. Төрийн албаны комиссын дарга болон гишүүдийн үйл ажиллагааны нөхцөлийг хуульд заасны дагуу Ерөнхийлөгч зарлигаар тогтооно.</p> <p>139 дүгээр зүйл.</p> <p>1.Төрийн албаны комиссын дарга, бусад албаны бусад гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа энэ зүйлд заасны дагуу, түүний албан тушаалд томилогдсон өдрөөс хойш тав (5) жилийн дараа, эсхүл жаран таван нас хүрснээр, /аль нь түрүүлснээр/ дуусгавар болно.</p> <p>2. Комиссын дарга болон бусад гишүүдийг албан тушаалаас огцруулах асуудлыг Дээд шүүхийн шүүгчтэй адил зарчим, үндэслэлээр шийдвэрлэнэ.</p> <p>3. Төрийн албаны комиссын дарга болон бусад гишүүн нь огцрох өргөдлөө бичгээр Ерөнхийлөгчид гаргана.</p> <p>4. Төрийн албаны комиссын гишүүн нь үүрэгт ажлаасаа чөлөөлөгдсөн тохиолдолд дахин төрийн алба хашихгүй. Дараах нөхцөлтэй байна.</p> <p>А.а дарга нь чөлөөлөгдсөн бол дахин нэг удаа улиран томилогдох эрхтэй байна;</p> <p>В.а гишүүн (даргаас бусад) дахин нэг удаа улиран томилогдох, эсхүл даргаар томилогдох эрхтэй байна.</p> <p>140-р зүйл Комиссын чиг үүрэг_1. Төрийн албаны комиссын чиг үүрэг: а / Бүгд Найрамдах Улсын төрийн албанд сонгон шалгаруулахдаа мэргэжлийн шалгалт авна;</p> <p>б/ Төрийн албаны комисс Ерөнхийлөгчид нь зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх ба (2), эсхүл комиссын ерөнхийлөгч түүнтэй холбоотой чиг үүргийн асуудлаар зөвлөлдөх,</p> <p>с/ Хууль тогтоомжид заасан бусад чиг үүрэг.</p> <p>2. Парламентаас гаргасан хууль тогтоомж, журмын дагуу (үл нийцэх) комисстой зөвлөлдөн Ерөнхийлөгч шийдвэрийг гаргаж болно.</p> <p>Ерөнхийлөгч комисстой хамт зөвшилцөлд хүрэх хэд хэдэн асуудлууд байна. Үүнд:</p> <p>а/ Бүгд Найрамдах Улсын хэмжээнд ажилд авахад мэргэжилтэй холбоотой асуудалд тавигдах шаардлага;</p> <p>б/ тухайн төрийн албанд томилохдоо дагаж мөрдөгдөх зарчмууд, тухайн салбарт сэлгэн ажиллуулах, томилолт ба урамшуулал авах, өөрөөр хэлбэл: томилолт авсан төрийн албан хаагч / нэр дэвшигч/ сэлгэн ажиллуулах тохирох;</p> <p>г/ хувь хүний эрхтэй холбоотой нөхцөл, болзол; д / төрийн албаны сахилга бат, эмх журам зэрэг болно.</p>
5.	Бельги	Тусгагдаагүй
6.	Болгар	<p>116-р зүйл. 1.Төрийн албан хаагч нь үндэсний ашиг сонирхол, хүсэл зоригийг хэрэгжүүлнэ. Албан үүргээ хэрэгжүүлэх үедээ хуульд захирагдаж, улс төрийн хувьд төвийг сахина.</p> <p>2. Төрийн албан хаагчийг томилох, чөлөөлөх нөхцөл, улс төрийн нам болон үйлдвэрчний эвлэлийн байгууллагад ажиллах, ажил хаях эрх нь хуулиар тодорхойлогдоно.</p>
7.	Босни-Герцеговин	Тусгагдаагүй

8.	Ботсван	109-р зүйл Төрийн албаны Комисс 1.Ботсван Улсын Төрийн албаны Комисс нь Дарга, 2-оос доошгүй, 4-өөс дээшгүй тооны гишүүдээс бүрдэнэ. 2.Төрийн албаны Комиссийн гишүүдийг Ерөнхийлөгч томилно. 13. Комиссийн үйл ажиллагааг хуулиар тогтоох ба хуульд заасны дагуу Комисс үйл ажиллагааны журмаа өөрөө тогтоож болно. 15. Комиссийн бүх шийдвэрийг гишүүдийн олонхийн саналаар гаргана.
9.	Вануату	59-р зүйл. Төрийн албаны зөвлөл нь 5 гишүүдээс бүрдэх ба Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдтай зөвлөлдөн 3 жилийн хугацаагаар томилно. 60-р зүйл Төрийн албаны комиссын чиг үүрэг 1.Төрийн албаны комисс нь төрийн албан хаагчийг томилох, дэвшүүлэх, Вануату Улсад, эсхүл гадаадад суралцах хүмүүсийг сонгон шалгаруулна. Үүний тулд шалгалтыг зохион байгуулж болно. 2.Комисс нь төрийн албан хаагчдын сахилга дэг журмыг хангуулна. 3. Комисс нь шүүгч (зэвсэгт хүчин, цагдаа, сургалт явуулах)-д холбоотой асуудлыг хамаарахгүй. 4.Комисс нь хараат бус байх ба үйл ажиллагаагаа бие даан явуулна.
10.	Герман	Тусгагдаагүй
11.	Грек	2-р бүлэг. Захиргааны байгууллагын эрх зүйн байдал 103-р зүйл. 1.Төрийн албан хаагч нь Үндсэн хуульдаа тангараг өргөж, эх орондоо хүчин зүтгэх төрийн хүсэл зорилгыг гүйцэтгэгч байх бөгөөд ард иргэдэд үйлчилнэ. Төрийн албан хаагчид тавигдах шаардлага болон төрийн албанд томилох асуудлыг хуулиар тогтооно. 2.Хэнийг ч хуульд заагаагүй аливаа албан тушаалд томилохыг хориглоно.
12.	Дани	Тусгагдаагүй
13.	Доминикан	6-р бүлэг Төрийн байгууллага 84-р зүйл. Төрийн албаны комисс 11. Комиссын гишүүн нь өөрийн албан үүргээ гүйцэтгэх, албан тушаалын тангараг өргөсөн байна. 12. Комисс нь энэхүү Үндсэн хуулийн дагуу чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ, бусдын эрх мэдэл, удирдлаганд орж болохгүй. 13.Комиссыг журмаар зохицуулах ба Ерөнхий сайдын зөвшөөрөлтэйгээр эрх мэдэл, албан тушаалтан, Засгийн газрын чиг үүргийг хэрэгжүүлэх зорилготой.
14.	Израил	Тусгагдаагүй
15.	Ирак	Тусгагдаагүй
16.	Ирланд	Тусгагдаагүй
17.	Исланд	Тусгагдаагүй
18.	Кирибати	4.49. Төрийн зөвлөл 1. Төрийн Зөвлөл нь Төрийн албаны зөвлөлийн дарга, Ерөнхий шүүгч, хурлын дарга байх хугацаандаа ажиллаж байгаа хүмүүсээс бүрдэнэ. 2. Бэрэтитэнти (Ерөнхийлөгч) нь албан ажлаасаа түдгэлзсэн тохиолдолд уг Үндсэн хуулийн 33-р хэсгийн (b) эсвэл (c) мөрөнд зааснаар Төрийн зөвлөл нь Бэрэтитэнти болон бусад Засгийн Газрын Гүйцэтгэх Байгууллагуудын үүргүүдийг Бэрэтитэнтигийн дараагийн сонгуулиар сонгогдсон хүн ерөнхий сонгуулийн дараа ажлаа хүлээж авах хүртэл гүйцэтгэнэ.
19.	Киргиз	Тусгагдаагүй
20.	Латви	Тусгагдаагүй
21.	Ливан	4-р бүлэг. Сайд нарын Зөвлөл 65-р зүйл. Гүйцэтгэх эрх мэдлийг Сайд нарын Зөвлөлд хэрэгжүүлэх бөгөөд Зэвсэгт хүчин түүнд захирагдана. Дараах үүргийг гүйцэтгэнэ. Үүнд:

		65.3 Төрийн албан хаагчдыг хуульд заасны дагуу томилж, чөлөөлж, огцруулна.
22.	Ливи	Тусгагдаагүй
23.	Маврикий	88-р зүйл. Төрийн албаны комисс Төрийн албаны комисс нь Ерөнхийлөгчийн томилсон 2 дэд арга, бусад 4 комиссараас бүрдэнэ. 89-р зүйл. Төрийн албан хаагчийг томилох Энэхүү Үндсэн хуулийн дагуу төрийн алба тушаалд ажиллах хүмүүсийг томилох (төрийн албан хаагчийн томилгоог батлах), чөлөөлөх, албан тушаалтан буюу албан хаагчдад сахилгын арга хэмжээ авах, тэдгээрийг албан тушаалаас нь чөлөөлөхийг Төрийн албаны комисст шийдвэрлэнэ.
24.	Македон	Тусгагдаагүй
25.	Мальт	109-р зүйл. Төрийн албаны комисс 1. Мальт Улсын Төрийн албаны комисс нь дарга, дэд даргын, нэгээс гурав хүртэлх гишүүнээс бүрдэнэ. 2. Төрийн албаны зөвлөлийн гишүүдийг ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдын зөвлөсний дагуу Сөрөг хүчний удирдагчидтай зөвшилцсөний дараа томилно. 3. Парламентын нарийн бичгийн дарга, төлөөлөгч, эсвэл төлөөлөгчдийн танхимд сонгогдох нэр дэвшигч, орон нутгийн засаг захиргааны эрх бүхий байгууллагын гишүүн эсвэл төрийн албан тушаалтан нь Төрийн албаны зөвлөлийн гишүүнээр сонгогдохгүй. 4. Төрийн албаны комиссын гишүүн нь гишүүнээр ажилласан сүүлийн өдрөөс эхлэн 3 жилийн дотор төрийн аливаа албан тушаалд томилогдох эсвэл ажиллах эрхгүй байна. 6. Төрийн албаны комиссын гишүүнийг Ерөнхий сайдын зөвлөмжийн дагуу Ерөнхийлөгч чөлөөлөх ба ингэхдээ гагцхүү албан тушаалаа хаших боломжгүй болсон (Оюун ухаан, бие махбодийн болон бусад аливаа шалтгаанаар), эсхүл сахилга бат алдсан тохиолдолд албан тушаалаас нь чөлөөлнө. 7. Төрийн албаны комиссын гишүүний албан тушаал сул, эсхүл гишүүний үүргээ биелүүлэх боломжгүй болсон шалтгаанаар Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайдын зөвлөмжийн дагуу, Сөрөг хүчний удирдагчтай зөвлөлдсөний дараа комиссын түр гишүүнээр ажиллах чадвартай хүнийг томилж болно.
26.	Маршаллын Арлууд	5-р хэсэг. Төрийн албаны комисс 5-р хэсэг. 1. Маршаллын арлуудын төрийн албаны комисст нь Дарга болон 2 гишүүнээс бүрдэнэ. 2. 1. Төрийн албаны зөвлөлийн дарга, бусад гишүүдийг Засгийн газар томилж, Парламент зөвшөөрч тогтоолоор батламжилна. 3. Төрийн албаны комиссын гишүүдийн доод тал нь 2 гишүүн нь БНУлсын иргэн байх ба, зөвлөлийн гишүүнээр томилогдохдоо БНУлсын иргэн байсан бол харьятаас гарсан ч албан тушаалаас чөлөөлөхгүй. 4. Парламентын гишүүн төрийн албаны комиссын гишүүн байхгүй, эсхүл комиссын гишүүнээр томилогдохгүй. 1. Төрийн албаны комиссын гишүүн нь аль ч төрийн албыг зэрэг хашихгүй. 2. Төрийн албаны комиссын гишүүнийг улируулан томилох эрхтэйгээр 3-аас дээшгүй жилээр томилно.
27.	Микронез	Тусгагдаагүй
28.	Молдов	Тусгагдаагүй
29.	Науру	68-р зүйл. Төрийн албанд томилох 1. 69-р зүйлд зааснаас бусад тохиолдолд Ерөнхий нарийн бичгийн дарга дараах эрхийг хэрэгжүүлнэ: а. Төрийн албан ажиллах этгээдийг томилох;

		<p>б. Эдгээр албан ажиллаж буй этгээдэд сахилгын хяналт тавих; в. эдгээр этгээдийг ажлаас чөлөөлөх.</p> <p>69-р зүйл. Төрийн албаны зөвлөл байгуулах Парламентын эрх Парламент нь 68.1-2-р заасан Ерөнхий нарийн бичгийн даргын эрхийг Ерөнхий нарийн бичгийн даргаар даргалуулсан, хоёроос доошгүй Парламентын гишүүн бус бүрэлдэхүүн бүхий Төрийн албаны зөвлөлд шилжүүлж болно.</p>
30.	Нидерланд	<p>3-р зүйл. Нидерланд Улсын иргэд төрийн албанд томилогдох адил тэгш эрхтэй байна.</p> <p>109-р зүйл Төрийн албан хаагчийн эрх зүйн байдлыг Парламентаас баталсан хуулиар тогтооно. Төрийн албан хаагчдын хөдөлмөр хамгаалал, төрийн албан хаагчдын эрх зүйн байдлыг хуулиар тогтооно.</p>
31.	Норвег	Тусгагдаагүй
32.	Өмнөд Африк	<p>196-р зүйл. Төрийн албаны комисс /Public Service Commission/</p> <p>6. БНУ нь Төрийн албаны комисстой байна.</p> <p>7. Комисс нь бие даасан, хараат бус байх ба эрх үүргээ хэрэгжүүлэхдээ айдасгүй, төрийн удирдлагын үр дүнтэй, үр ашигтай, төрийн албан дахь ёс зүй, мэргэжлийн өндөр стандартыг хангуулж ажиллана. Комиссын үйл ажиллагааны эрх зүйн үндсийг хуулиар тогтооно.</p> <p>8. Төрийн бусад байгууллагууд хууль тогтоох болон бусад арга замаар Комиссын бие даасан, хараат бус, үр дүнтэй байдал, нэр төрийг хангахад Комисст туслалцаа үзүүлж, хамгаална. Аль ч иргэн, төрийн байгууллага Комиссын үйл ажиллагаанд хөндлөнгөөс саад учруулахыг хориглоно.</p> <p>5. Комисс нь үйл ажиллагаагаа Парламентад тайлагнана.</p> <p>7. Комисс нь 14 комиссартай байх ба тэдгээрийг Ерөнхийлөгч дараах байдлаар томилно.</p> <p>- 5 комиссарыг 8а заалтад заасны дагуу Парламент, - 8б заалтад заасны дагуу мужийн Засгийн газрын тэргүүний санал болгосноор /9 мужаас/ тус бүр 1 комиссарыг томилно.</p>
33.	Пакистан	<p>242-р зүйл. Төрийн албаны комисс Public Service Commission</p> <p>- Парламент нь Холбооны, Мужийн парламент нь мужийн Төрийн албаны комисс байгуулах асуудлыг хуулиар тогтооно.</p> <p>1а. Холбооны комиссын даргыг Ерөнхий сайдын саналыг үндэслэн Ерөнхийлөгч томилно.</p> <p>1б. Мужийн комиссыг мужийн сайдын саналыг үндэслэн Засаг дарга томилно.</p>
34.	Самоа	<p>84-р зүйл. Төрийн албаны комисс нь гурваас дээшгүй гишүүдээс бүрдэнэ. Гишүүдийн Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдын саналыг үндэслэн томилох ба нэг гишүүнийг даргаар томилно.</p> <p>87-р зүйл. Комисс нь дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Хүний нөөцийн төлөвлөлт, 2. Хүний нөөцийн бодлого, 3. Төрийн албаны хүний нөөцийн хяналт, үнэлгээ <p>б. Хуульд заасан бусад эрх</p>
35.	Серб	Тусгагдаагүй
36.	Сингапур	<p>105-р зүйл. Төрийн албаны комисс /Public Service Commission/</p> <p>1. Төрийн албаны комисс нь дарга болон 5-аас доошгүй 14-өөс дээшгүй тооны гишүүдээс бүрдэх ба Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдтай зөвшилцөн томилно.</p>
37.	Словак	Тусгагдаагүй
38.	Словени	<p>120-р зүйл. Төрийн удирдлагын бүтэц, үйл ажиллагаа</p> <p>Төрийн захиргааны байгууллагын зохион байгуулалт, эрх мэдэл, албан тушаалтныг томилох асуудлыг хуулиар тогтооно.</p>

		Захиргааны байгууллагууд нь Үндсэн хууль, болон бусад хууль тогтоомжийг үндэс болгон бие даан ажиллана. Захиргааны байгууллага, албан тушаалтны шийдвэр, үйл ажиллагаанаас иргэд, байгууллага эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлоо шүүхээр хамгаалуулна.
39.	Сомали	Тусгагдаагүй
40.	Суринам	Тусгагдаагүй
41.	Тринадад Тобаго	Тусгагдаагүй
42.	Тунис	Тусгагдаагүй
43.	Унгар	23-р зүйл. Унгар Улсын иргэн бүр өөрийн чадвар, мэргэжил, боловсролд тохирсон төрийн алба хаших эрхтэй байна. Улс төрийн намын гишүүн, эсхүл албан тушаалтны эрхлэхийг хориглосон төрийн албан тушаалыг хуулиар тогтооно.
44.	Финланд	Тусгагдаагүй
45.	Хорват	Тусгагдаагүй
46.	Чех	Тусгагдаагүй
47.	Чрна Гора	Тусгагдаагүй
48.	Швед	Тусгагдаагүй
49.	Швейцар	Тусгагдаагүй
50.	Эстони	Тусгагдаагүй
51.	Япон	15-р зүйл. Ард түмэн нийтийн албан тушаалтнаа сонгох болон огцруулах салшгүй эрхтэй. Бүх нийтийн албан тушаалтнууд нь аль нэг бүлэгт бус олон нийтэд бүхэлд нь үйлчлэх үүрэгтэй. Нийтийн албан тушаалтны сонгуульд оролцох эрхээр бүх насанд хүрсэн иргэн хангагдсан байна. Бүх сонгуульд нууц санал хураалтын зарчмыг зөрчиж болохгүй. Сонгогч нь өөрийн хийсэн сонголтынхоо төлөө нийтийн болон хувийн сэдэлтээр хариуцлага хүлээхгүй. 16-р зүйл. Хүн бүр хохирлоо нөхөн төлүүлэх, нийтийн албан тушаалтныг огцруулах, хууль, тогтоол гаргах, хүчингүй болгох, нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон бусад асуудлаар тайван замаар гомдол гаргах эрхтэй ба аливаа этгээдийг энэхүү гомдол гаргасных нь төлөө ялгаварлан гадуурхахыг хориглоно. 17-р зүйл. Нийтийн албан тушаалтнуудын хууль бус үйлдлийнх нь учирсан хохирлыг хохирсон этгээд төрийн болон нийтийн байгууллагад хохирлыг барагдуулах тухай гомдол гаргах эрхтэй.